

עטרת שלוש

פרשת שלח לך

כ"ד סיון תשפ"ה
שנה ט"ז גליון תשס"ד

קול קאמרנא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרנא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ו

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק אדמו"ר שליט"א

שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיְתִירוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד
לְמִשְׁטָה אֶבְתָּיו תִּשְׁלְחוּ כָל נָשִׂיא בָהֶם (יג ב)

'שלח לך' מהו לך דוקא

צריך להבין שלח לך מהו לך דוקא, ורש"י פירש לדעתך, אני אני מצוה לך, אם תרצה שלח. אם כן צריך להבין למה באמת שלח משה רבינו את המרגלים מאחר שהקב"ה לא ציווהו.

'לך לך' דאברהם מרמז לקריאת שמע

והנראה לומר, דהנה רואים שגם כשנכנס אברהם אבינו לארץ ישראל, אמר לו השי"ת הלשון 'לך לך' (בראשית יב א), ואיתא בספח"ק דגל מחנה אפרים (ד"ה ויאמר) בשם זקנו מרן הבעש"ט הקדוש זיע"א, שבת"ב 'לך לך' מרמז ליחוד של קריאת שמע, ומסביר שם, כי תיבת 'לך' הוא מספר חמשין אתון דיחודא, במסירות נפש וזהו 'מארצך' וכו' עיי"ש.

'שלח לך' ע"י מסירות נפש דק"ש יכנסו לארץ ישראל

לפי זה יש לומר, שזהו מה שמרמז כאן ג"כ הכתוב שלח לך ליחוד קריאת שמע שיש בה חמישין אתון דיחודא עלאה שמע ישראל ויחודא תתאה ובשכמל"ו, היינו שהקב"ה אמר למשה רבינו שכדי להיכנס לארץ ישראל צריכים מסירות נפש כאברהם אבינו, כי מעשה אבות סימן לבנים כמו שכתב הרמב"ן ז"ל בפירושו על התורה (בראשית יב ו), היינו שמא שנכנס אברהם אבינו לארץ ישראל במסירות נפש, עשה בזה הכנה דרבה על מה שיכנסו בני ישראל לארץ ישראל לעתיד לבוא במסירות נפש.

יהושע וכלב מרמזים ליחודא עלאה ותתאה

והנה יש לומר, ששני המרגלים יהושע בן נון וכלב בן יפנה, נכנסו לרגל את ארץ ישראל בכח ובכוונת יחודא עלאה ויחודא תתאה, משא"כ שאר המרגלים, ולכן חיו מן האנשים ההם, כי יהושע בן נון עבד ביחודא עלאה, וכלב בן יפנה עבד ביחודא תתאה.

מהו הכוונה בת"י וכדי חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע בר נון יהושע

והביאור בזה יש לומר, בהקדים לבאר מה דאיתא בתרגום יונתן (פסוק טז) עה"פ 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע' וכדי חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע בר נון יהושע. צריך להבין מהו ענין ענוה לתפלת משה, ורש"י פירש התפלל עליו יה יושיעך מעצת מרגלים. ויש לפרש עפ"י מה דאיתא בשער רוח הקודש (תיקון ז' דף יא:) וז"ל: דע כי הגאון מקומה בשם י"ה, שהוא שתי אותיות הגבוהים שבשם ההוי"ה, אשר עליהם נאמר 'הוי"ה מלך גאות לבש' (תהלים צג), והנה היא גאון כפולה, האחת היא בשם י"ה פשוט שהוא בגי' גאו"ה, והשנית היא באותיות מלוי שם י"ה בההי"ן, שהם וד"ה שגם הם בגי' גאוה, והנה לא יאתה הגאון אלא להקב"ה, כי עליו נאמר ה' מלך גאות לבש. וכשהאדם מתגאה למטה גורם פגם למעלה, והוא כי הנה אין אחיזה לקליפות אלא בשתי אותיות ו"ה התחתונות של ההוי"ה, שהוא סוד הו"ק בלבד כנודע, וע"י האדם המתגאה גורם גאון ותגבורת של הקליפות, שיתגאו ויעלו עד מקום י"ה, ויתאחזו וינקו משם עיי"ש.

ע"י ענוה של יהושע האיר בו יחודא עלאה

נמצא מכל זה שאדם המתהלך במדת הענוה בשלימות, מאיר בו אותיות י"ה משם הוי"ה שהוא בחינת יחודא עלאה יחוד או"א בחינת י"ה, וזהו הכוונה בדברי התרגום יונתן שע"י שראה משה רבינו שיהושע בן נון שלם במדת הענוה, ולכן התפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרגלים, היינו שיאיר בך יחודא עלאה, ותנצל מעצת מרגלים, נמצא שיהושע בן נון עבד ביחודא עלאה.

כלב בן יפנה האיר בו יחודא תתאה

וכלב בן יפנה יש לומר שעבד ביחודא תתאה, כי כל"ב בגי' שם ב"ן שהוא בחינת המלכות, ולכן הלך להשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם (רש"י יג כב), כי האבות הקדושים מרמזים לחג"ת בחינת ז"א, והלך כלב לאבות הקדושים כדי לייחד בחינתו שהוא בחינת שם ב"ן מלכות עם ז"א שהוא האבות הקדושים, ועי"ז האיר בו יחודא תתאה יחוד ז"ן בשלימות. ולכן ניצלו שניהם מעצת מרגלים, כי הלכו שניהם ביחוד של מסירות נפש כאברהם אבינו, ולכן חיו מן האנשים ההם.

רעוא דרעוין פרשת שלח תשפ"ד

עטרת פז

אמרות טהורות מרבתינו זי"ע

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֶגֶב וְעַלִּיתֶם אֶת הָהָר (י"ז).

'אלהם' חסר יוד. כי נסתלק מהם אור של משה רבינו, הכנעה באמת ואמונה שלימה, להאמין שאין שום מציאות בלתי השם יתברך, וכל הקטנות והיסורים והצער והסתלקות המוחין והחיות כמעט שנאבד, והתגברות מדות רעות ואהבות רעות, אלו ידעו והאמינו באמונה שלימה שאין שום מציאות דבר קטן ודבר גדול בלתי השם יתברך, ואלופו של עולם בכל תנועה, אז יתפרדו כל פועלי און (תהלים צב י) וכל החששות והיסורין מורידין נמתקין לאור צח חיים ושלוש. ואלו היו מאמינים באמת באלופו של עולם, כשירדו למקום החששות והרע והאופל וצלמות והיו טועמין טעם מר, ובאמונה שלימה שאין שום מציאות בלתי אור אין סוף ואין דבר נפרד מאורו, היו ממתקין כל הדברים, והיו מעלין המלכות עד אין עליון. אלא שהם הפרידו, באמרם שמדה זאת מושכלת ואוכלת כל עלמא, והקליפה שכנגדה גובר הרע מאד מאד חזק ממנו, וכיון שבא עליהם הרהור מינות והפרידו, נדחו מכל וכל ונעשו רשעים גמורים, כי בנקל יכולין להיות נדחה מכל וכל כידוע. וזה 'אלהם' חסר יוד, שהם ברהור רע שלהם נחסר מהם היוד, אבל משה כשאמר להם אמר 'ועליהם' בידו בלא.

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֶכָה מִצִּירָמָה (יד ד).

אפשר לפרש בדרך רמז שזה ידוע ממרן האריז"ל (פע"ח שער חג המצות פ"ז) שמוצרים אותיות מצ"ר י"ם. והכוונה שהשכינה הקדושה הוא במערב כמאמרם ז"ל (בבא בתרא כה). וים הוא במערב בארץ ישראל, וזה צריך כל אדם להתפלל על המצר ים שלא יהיה יותר בגלות, שהקב"ה יאמר די לצרותינו. וזה יהיה רק אם יש אחדות ואהבה ורעות, כי סיבת חורבן בית שני הוא על שנאת חנם כמו שאמרו חז"ל ביומא (ט ע"ב). וזה ידוע מספרים הקדושים (פע"ח שער הלולב פ"א) שישאל אותיות ל"י רא"ש. היינו שהקב"ה נקרא 'ראש' שהוא הראש של כל בני ישראל עם הקודש

בכל מקום שהם לטובה ולברכה אכיה"ר. וזה שחשבו לתקן עון המרגלים ואמרו 'ויאמרו איש אל אחיו' שכל אדם היה קורא לחברו 'אחיו' שהיו באהבה ואחדות, 'נתנה ראש' שכל תפלתו הוא לא על גשמיים רק על רוחניות לתועלת השכינה הקדושה, 'ונשובה מצרימה' שנשוב את הים בחינת השכינה הקדושה שהוא בגלות במצר ולא יהיה עוד בגלות אכיה"ר ירחם השם יתברך במהרה בבניג"צ אכיה"ר.

'מועשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא

סָלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הַנֶּה (יד ט).

רצונו לומר שמושה רבינו ביקש מהקב"ה ואמר, שישלח לתפלות אלו שאינם הגונים לפניך, 'כגודל חסדך' וזהו 'סלח נא' לתפלתם כי אין נא אלא לשון תפלה, שהיא מלאה מחשבות זרות, שנחשבים לפניך לעון של 'העם הזה', אעפ"כ תסלח להם 'כגודל חסדך' ולא לפי מעשינו אלא דייקא כגודל חסדך. כי בימים הקדמונים בימי האבות והתנאים ושאר הצדיקים הראשונים, לא היה ניכר גודל חסדך, כי הם היו ראוים לכל השפעות טובות בזרוע ולא בחסד. אבל אנחנו שאינם ראוים לזה ומלאים עונות ופשעים נגדך, אז דייקא ניכר גודל חסדך, שאע"פ שאין אנחנו ראוים לקבל כל אלו השפעות, אעפ"כ הקב"ה משפיע להם, אז ניכר גודל חסדך. 'וכאשר נשאתה' לשון נשיאות כפים, היינו כאשר הגביה אתה 'לעם הזה ממצרים' מכל מצור שהיה להם לישראל מאז 'ועד הנה'. כן תגביה מרוב חסדיך את ישראל מכל מיצר שלהם.

'בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

כמספר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַּעֲשׂוּ לְאַהֲדָה בְּמִסְפָּרָם (טו יב).

'לְאַהֲדָה' במקני הידוע. כי הענין שכתב החסיד לכת אש בספרו חובת הלבבות, שהצל למטה נד ממקומו משהו, ולמעלה שמש הלך אלפים פרסאות, כן בכל המצות והתורה והיראה, וזהו 'כמספר' קטן 'אשר תעשו' למטה 'ככה תעשו' לאחד' הידוע אחדות עולם האצילות, 'כמספרם' שעולה למספר גדול אלפים ורבבות.

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

וַיִּהְיֶה בְּאֶקְלָם מִלֶּקֶם הָאֶרֶץ תִּרְמִימוֹ תְרוּמָה לְהוֹי"ה (טו ט).

איתא בלקוטי תורה (פ' עקב) שצריך כל בר ישראל להעלות ניצוצין קדישין מכל מאכל שהוא אוכל. ולפעמים נופל איזה חתיכות צרור הוא ג"כ בהשגחת א"ס ב"ה, שיש

בצרור הזה ניצוצין, והוא אז לבחינת דומם, וכשבא עת זמן לניצוצין הזה לעלות לשורשו, והוא שייך לאיש הזה שיעלהו מבחינת דומם לבחינת צומח חי ומדבר, אז עבור זה נופל צרור ההוא למאכל הזה, והאיש הזה אוכל אותו צרור, ועל ידו מעלה אותו הניצוצין לבחינת חי ומדבר, שהוא אדם בא ישראל, כנודע. לזה מזהיר הכתוב 'והיה באכלכם מלחם הארץ' של עולם העשיה הזה, אזי תדעו ש'תרימו תרומה לה' והבן.

'בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם וְגִים אַחֲרֵיהֶם (טו לט).

כי אף שבאמת למי שאין לו דעה מיושבת כל צרכו, או שהוא עדיין רך בשנים ולא זיכך עדיין המדות יכול להזיק לפעמים, וירא לנפשו מללמוד בזהר ויאמר, איך אקרב לאש להבת שלהבת, שלא יהא סופי חלילה כאלישע, ולזה אמר 'ולא תתורו אחרי לבבכם' כי הקב"ה מלא רחמים, כי גם זה היה מצד מינות של אלישע, שלא רצה לשוב בתשובה, אבל הקב"ה מקבל שבים ומלא רחמים וישמור אותך מכל רע, ובפרט שספר הזהר מלא מוסר, וכל אות ואות של ספר הזהר וכתבי מרן הרח"ו דוקא, וספר שערי אורה, הם תקונים גדולים לנשמה לתקן כל הגלגולים, וכן כל מעשה מרכבה, ובפרט כשתהיה דבוק לצדיק אמת, אל תירא ואל תחת. וכל לימודך יהיה כדי לעשות נחת רוח לפני, תשיג נעימות אורות חצוצות מתוק מדבש והכנעה גדולה באהבת ישראל.

'נצור חסד' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

דְּבַר אֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל וְאַמְרַת אֲלֵהֶם וְעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית (טו לח).

איתא ב'נועם מגדים' 'ציצית' ר"ת צ"ד צ"ק 'בדוק צ' ציציותו ת'מיד. ונראה לדעת ב"ס ד, דהנה מבואר בספרים הקדושים מתלמידי מרן קוה"ק הבעש"ט ז"ל ע, וגם בספר נועם מגדים הביא ג"כ הענין שצריך לעשות תשובה על עשיות המצות יותר מן העבירות, והנה מבואר ברש"י ז"ל כי ציצית מספר תרי"ג. ולכן קוראים צדי"ק לזה המקיים את כל התורה.

וזה לדעת הרמז דציצית"ת הוא ר"ת: צ"ד צ"ק 'בדוק צ' ציציותו ת'מיד, היינו שיעשה תמיד תשובה על המצות אשר נרמזים בציצית, ולא דוקא על שס"ה לא תעשין אלא אף על רמ"ח מצות עשין ג"כ יעשה תשובה, כי אין שיעור וערך בכוננת עשיית המצות לעשות נחת רוח ליוצר בראשית ברוך הוא וברוך שמו.

'פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא

משה, וגם כאשר המרגלים לא לקחו מוסר ודברו על משה כמו מרים, ובעלה כלב התגבר ע"ז הרוח ודבר טוב על משה, א"כ עמד בניסיון הנורא, לכן בדיון שיטול שכרו, שיקח את חברון, שמשם לקחו הפירות, והיתה להם כוונה מיוחדת, שרצו שגם כלב יתפס אחריהם, מטעם דברי מרן הבעש"ט (בעש"ט עה"ת נח אות קנו) שעבדים והפירות הם מחלקי הנפש של האדם וכו' עיי"ש, והנה חברון היתה עתידה להנתן לכלב, א"כ חברון וכל פירותיה מרווח ונפש של כלב, ע"כ היה יכול בנקל להתפתות לחלוק על משה, והתגבר כלב ע"ז ולא חלק על משה. וזה מרמז משי"כ 'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו' מצד אשתו לדבר ולחלוק על משה, ע"י שהיה בו רוח אחת עם אשתו מרים, והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה היינו כי אתן לו את חברון מדה כנגד מדה כהל"ל, וזה דבר נפלא ב"ס ד.

'פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא

כי איש ואשתו הם ממזל ושורש אחד, ע"כ הקב"ה מזווג זה בזה כדברי חכמנו"ל (סוטה ב). ארבעים יום קודם יצירת הולד וכו', והנה משה רבינו ע"ה, יען היותו גדול מכל ישראל כדברי חכמנו"ל (רש"י שמות יח א) שקול משה כנגד כל ישראל, ומזלו היה גדול ככל כלל ישראל, לכן לא נמצא בת ישראל שיהיה כ"כ מזלה גדול, שביכולתה להגיע למזלו של משה שתוכל להנשא לו ולהיות לעזר כנגדו, לכן היה מוכרח ליקח גיורת, יען שבאה בנדבת לבה להתגייר מפני האמת לעבוד את השי"ת, ביכולתה לעלות למזל גדול עד שלקחה את משה שהיה שקול כנגד כל ישראל עיי"ש כל הענין לדרוכו בקודש. והנה ידוע (סוטה יב) דמרים היתה אשתו של כלב אחות משה, א"כ כלב עם מרים היו משורש ומזל אחד, ויען שמרים דברה דבה על משה, א"כ היה לו ג"כ לדבר דבה על משה משורש אחד עם אשתו מרים דברה באחיה, א"כ כלב התגבר ועמד בניסיון נגד 'הרוח' הזה של אשתו, ודבר טוב על

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

וְעַבְדִּי כָלֵב עֲקָב הִיָּתָה רִיחַ אֲהֲרַת עֲמוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי וְהִבִּיאוּתוֹ אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה וְיָרַע וַיִּרְשָׁנָה (יד כד).

הנה רש"י ז"ל פירש. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקחה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר ע"ב. ולכאורה מזה השייכות דבת מרים לדבת מרגלים. והנה מבואר בספר גבורת ד' ממהר"ל מפראנצ זצ"ל (פרק ט), מפני מה לא לקח משה רבינו ע"ה אשה מגזע היוחס מזורע קודש כמו שאהרן לקח את אחותו נחשון, רק לקח את צפורה בתו של יתרו בת גר. ומבאר הענין,

עטרת הזוהר

זוהר הקדוש עם פירושו 'דמשק אליעזר'

רבי חייא מפרש הפסוק 'היש בה עץ אם אין' וגו'

'היש בה עץ אם אין' וגו' (במדבר יג כ), רבי חייא אומר, וכי לא הנה ידע משה דאית בה פמה אילנין משגיגין דא מן דא, והא הוא שבח לה ל'ישראל בכמה זמנין, והוא אסתפק ב'דא, והא קודשא בריך הוא קאמר ליה למשה בקדמיתא, דהיא ארץ זבת חלב ודבש.

רבי יוסי מרמוז הפסוק על איוב

אמר רבי יוסי, הא אתערנו חברייא, דכתיב (איוב א א) 'איש היה בארץ עוז איוב שמו' כדברי ר' ז' (ב"ב טו). רבא אמר איוב בימי מרגלים היה, כתיב הכא 'איש היה בארץ עוז איוב שמו' וכתבי התם (במדבר יג כ) 'היש בה עץ אם אין', מי דמי הכא 'עוז' התם 'עץ', אלא הכי קאמר להו משה לישראל ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ, ומגין על דורו כעץ ע"ש, לזה אמר דכתיב 'איש היה בארץ עוז איוב שמו' ועליו אמר משה רבינו ע"ה 'אם יש בו עץ', שהוא איוב שמגין על דורו, או נלך, ואם לאו לא נלך.

רבי שמעון מפרש הפסוק על רמז דחכמה

אמר רבי שמעון, רמז להם רמזיא דחכמתא, על מה דשאלו בקדמיתא. דכתיב (שמות יז ז) 'היש יי בקרבנו אם אין' אם יש ה' יי קדישין אתנו, או אין עתיקא קדישא, כי בים סוף היה כביכול עמם עתיקא קדישא, כנודע הסוד 'מה תצעק אלי' (שמות יד טו), עלי דבר תלוי כדאימא בזהר (תרומה קעח:), ואם עתיקא קדישא עמנו יהיה לנו ישועה תיכף ומיד, כנודע כשהשפע יורד מכתר יורד תיכף ומיד, ואם בשאר מדות אינו כן, אחר זה תשובתו להם, תמן בארץ ישראל, תתמון אי היא אתחזיא להאי או להאי שם בארץ ישראל כשתבא לשם, תראו אם ה' בקרבנו, או עתיקא קדישא, ואזיל ומפרש, אחר לון, אי תתמון דאיבא דארעא כשאר ארעי דעלמא פירות ארץ ישראל הם כמו בכל מקומות, אז תדעון יש בה עץ אילנא דחיי שהוא ז"א קדישין, ויש שם יחודים קדושים בוז"ג, עץ יסוד צדיק, עם ארעא רחל, ולא מאתר עלאה ולא מעתיקא קדישא, יתיר יותר משאר הארצות, ואי תתמון דאיבא דארעא יתיר ומשגיגיא מכל אתר דעלמא שהם טובים הרבה יותר מפירות דעלמא, אז תגדעון דהא מעתיקא קדישא קא נגיד, ואתמשך ההוא שנוניא עלאה מכל אתרי דעלמא, ובדא תגדעון, 'היש בה עץ אם אין' בב' אופנים שאמרתם לכם ב' סמנים, לזה נדא בעיתון בקדמיתא למגדע דא הרי אתה מבקשים ברצונכם על דבר הזה, דכתיב 'היש יי בקרבנו', 'בקרבתנו' דייקא, או אם אין, ועל דא, 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ', למגדע שנוניא דיליה.

מפרש הפסוק 'והימים ימי בכורי ענבים'

'והימים ימי בכורי ענבים', 'והימים' מאי קא מייירי, דהא ואז בכורי ענבים סגי ליה הוא זמן של בכורי ענבים, אלא 'והימים' אם כן מה דאמר 'והימים', אינון דאשתמודעון

'היש בה עץ אם אין' וגו' (במדבר יג כ), רבי חייא אומר, וכי לא הנה ידע משה דאית בה פמה אילנין משגיגין דא מן דא, והא הוא שבח לה ל'ישראל בכמה זמנין, והוא אסתפק ב'דא, והא קודשא בריך הוא קאמר ליה למשה בקדמיתא, דהיא ארץ זבת חלב ודבש.

אמר רבי יוסי, הא אתערנו חברייא, דכתיב (איוב א א) 'איש היה בארץ עוז איוב שמו'.

אמר רבי שמעון, רמז להם רמזיא דחכמתא, על מה דשאלו בקדמיתא. דכתיב (שמות יז ז) 'היש יי בקרבנו אם אין', אומר, תמן תתמון אי היא אתחזיא להאי או להאי, אחר לון, אי תתמון דאיבא דארעא כשאר ארעי דעלמא, יש בה עץ אילנא דחיי, ולא מאתר עלאה יתיר, ואי תתמון דאיבא דארעא יתיר ומשגיגיא מכל אתר דעלמא, תגדעון דהא מעתיקא קדישא קא נגיד, ואתמשך ההוא שנוניא עלאה מכל אתרי דעלמא, ובדא תגדעון, 'היש בה עץ אם אין', ודא בעיתון בקדמיתא למגדע דא, דכתיב 'היש יי בקרבנו', 'בקרבתנו' דייקא, או אם אין, ועל דא, 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ', למגדע שנוניא דיליה.

'והימים ימי בכורי ענבים', 'והימים' מאי קא מייירי, דהא ואז בכורי ענבים סגי ליה, אלא 'והימים' אינון דאשתמודעון, בלחו הוו מתחברין בההוא זמנא דההוא אילנא דחטא ביה אדם הראשון, פמה דתנינן, ענבים הוי, ועל דא 'והימים' אינון דאשתמודעון, 'ימי בכורי ענבים' דייקא.

'ועליו נבגב ויבא עד חברון', 'ויבאו' מבני יוסי, בלב הוא דאמא לעלאה על קברי אבהתא, אחר פלב, יהושע הא ברכיה משה בסיועא עלאה קדישא, ויכיל לאשתקבא מנייהו, ואנא מה אעביד, אימלך למבני בעותא על קברי אבהתא, בגין דישתיב מרזייהון דשאר מאלליו.

רבי יצחק אומר, מאן דהוה רשים מקלהו, דא עאל בגווייה, דביה תליא פלא, ותא חזי, מאן הוא משאר אתרי דכיול לאעלא תמן, דהא כתיב 'ושם אחימן ששי ותלמי', ומדחילו דלהון מאן יכיל לאעלאה במערתא, אלא שכינתא עאלת תמן בקלב, לבשרא לאכהו, דהא מטא זמנא לאעלא בגייהו לארעא, דאומי לון קודשא בריך הוא, ודא הוא 'ויבא עד חברון'.

תאנא, אחימן ששי ותלמי, מומאן נפקו, ורעא הוו מאינון נפילין דאפיל לון קודשא בריך הוא בארעא, ואולידיו מבנת ארעא, ומנייהו נפקו גיברי עלמא, פמה דכתיב (בראשית ו ד) 'המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם', 'אשר מעולם' דשמישי עלמא משתקחי, 'אנשי השם' אחימן ששי ותלמי.

(זוהר שלח לך קנח:)

רבי יצחק מפרש ש'ויבא' הכוונה לשכינה

רבי יצחק אומר, מאן דהוה רשים מקלהו, דא עאל בגווייה ועל ראשו שכינת אל, הוא כביכול ראש על כלם, ותחלה נכנסת השכינה לארץ ישראל, שהיא מקומה תמיד שם, וכן לחברון, דביה תליא פלא, מי שהוא מדבק עצמו להשכינה, היינו כלב ויהושע, הם נכנסו בשלום ויוצאים בשלום, אבל עשרה מרגלים לא היו מתחברים כלל בהשכינה, אלא כפי עצתם לכד, לא נכנסו בשלום, ומכל שכן יציאתם לא היה בשלום, אלא להיפך, ותא חזי, מאן הוא משאר אתרי דכיול לאעלא תמן, דהא מטא זמנא לאעלא בגייהו לארעא, דאומי לון קודשא בריך הוא, ודא הוא 'ויבא עד חברון'.

מי היו אותם ענקים ומהיכן יצאו

תאנא, אחימן ששי ותלמי, מומאן נפקו, ורעא הוו מאינון נפילין דאפיל לון קודשא בריך הוא בארעא, ואולידיו מבנת ארעא, ומנייהו נפקו גיברי עלמא, פמה דכתיב (בראשית ו ד) 'המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם', 'אשר מעולם' דשמישי עלמא משתקחי, 'אנשי השם' אחימן ששי ותלמי.

שהם שבעת יומים, שהם זוז"ג, שמהם דייקא ימים, פלהו כל עשרה מרגלים, הוו מתחברין בההוא זמנא עוד קודם הליכתם לארץ ישראל, שעל מנת כן ילכו ויתחברו כולם להביא ענבים מעץ הדעת טוב ורע, שהוא נחמד להשכיל, בההוא אילנא דחטא ביה אדם הראשון אילן זה שאמר הקב"ה לאדם הראשון 'לא תאכל ממנו' (בראשית ג ז), פמה דתנינן, ענבים הוי חוה סחטה לו ענבים (ברכות מ), ועל דא 'והימים' אינון דאשתמודעון, 'ימי בכורי ענבים' דייקא חזרו להתדבק באילנא של אדם וחוה, כי נחמד העץ להשכיל וכי תאוו הוא לעינים (בראשית ג ו), שהוא סוד התחלת זנות, כמו שכתבתי בספרי בן ביתי על התורה (שם).

מפרש הפסוק 'ועליו נבגב ויבא עד חברון'

'ועליו נבגב ויבא עד חברון', 'ויבאו' מבני יוסי, אלא אומר רבי יוסי, בלב הוא דאמא לעלאה על קברי אבהתא כדדרשו רז"ל (סוטה לד:): יהושע, י"ה יהושיעך מעצת מרגלים, אלא לפי שכלב היה גלגול של אליעזר עבד אברהם ויצחק, והיה עבד נאמן להם, לזה לו לבדו שייכות לבוא לחברון, אחר פלב, יהושע הא ברכיה משה בסיועא עלאה קדישא בשם י"ה ברוך הוא, יהושע י"ה יהושיעך מעצת מרגלים, ויכיל לאשתקבא מנייהו, ואנא מה אעביד, אימלך למבני בעותא על קברי אבהתא, בגין דישתיב מרזייהון דשאר מאלליו מעצה רעה שהיה טמון בלבם, ולא היו רוצים לגלות לפני כלב ויהושע.

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים ז"ע

וראיתם את הארץ מה הוא (יג' יח)

קדושת ארץ ישראל

מצות ישוב ארץ ישראל להרמב"ן

מצות עשה להרמב"ן לרשת ארץ ישראל, ולא לעזבה ביד גוים ולא להניחה שממה, שנאמר (במדבר לג ג) 'והורשתם את יושבי הארץ וישבתם בה', ואפילו בזמן הגלות מחוייב כל אחד מיהודים לשבת בארץ ישראל, אם אין חושש בביטול תורה ותפלה, כי תורה ותפלה למעלה מן הכל, והוא לקיים מצות עשה 'וישבתם בה', וכל היושב בארץ דומה לו כמי שיש לו אלוה (כתובות ק:), כי אין מיוחד ומשועבד תחת השרים עובדי ע"ז, וזהו 'אלוהיך' שתקבל עליך עול מלכות שמים מיוחד להיות מרכבה אליו אלהיך ולא תחת ידי השרים אלהים אחרים.

ויכול האדם הצדיק לקדש עצמו אף בגלות שיהיה מוקף מאויר ריח גן עדן, מכל שכן בקדושת ארץ ישראל, והשרים אין להם עליו שליטה והוא מכניעם והם סרים למשמעתו כעבד תחת יד אדוניו, ויש בזה הרבה לדבר בקדושת ארץ ישראל, וישראל קדושים כל אחד תשוקתו לקדושה אם הוא ביכולתו.

וארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ' (ויקרא כג). ארץ צבי שאין עורו מחזיק את בשרו, כך ארץ ישראל בהיותה בישובה קודם חורבנה, היתה מחזקת כפלי כפלים אלף פעמים עד אין קץ, כי בהיותה בשלוח נתרחת וניגדלת עד שמועט מזה מחזיק הרבה, וכל שירדה נתקטנה ונתכווצה כדי שלא יינקו ממנה הקליפות.

וזהו 'והארץ לא תמכר' בעונותיכם 'לצמיתות' מלשון צומת הגידים, שיתקטנה ויתכווץ בעונותיכם, כמו שהוא כעת בעונותינו הרבים והעצומים, שאינה מחזקת אלא מעט דמעט ופירותיה קטנים.

וזהו כוונת הרמב"ן בלי ספק, שמזיק לה להאי קרא במוכר לגוי ונקשרת ונצממת ומתקטנת ויש כח ביד גוי להפקיע מן המעשר, כי ירדה במקום חוצה לארץ במקום הקליפות.

וארץ החיים ויקרא דף רס:

טעם שלא נמנה מצות ישוב ארץ ישראל במנין תרי"ג מצוות לדעת הרמב"ם

מצות עשה לרשת ארץ ישראל ולא לעזבה ביד גוים ולא להניחה שממה. שנאמר (במדבר לג ג) 'והורשתם את יושבי הארץ וישבתם בה', כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה. וכן מצוה לדורות לשבת בארץ ישראל עד היום הזה בזמן הגלות. וזהו

אף שהיא מצוה גמורה, לא יבוא במנין (התרי"ג מצוות) באין פנים, שלא יבוא למנין שום מצוה אלא מה שיש כח ביד אנושי לקיים, אבל מצוה שצריך עזר אלהי ונבואה לא יבוא למנין, ולא מצינו מצוה שיהיה אדם נביא או בעל רוח הקודש, אף שהנבואה שורש גדול בדת ישראל, והיאך יצוה לנו האל ב"ה מצוה שאין בידינו לקיים אותה אם לא בעזר אלהי ובאותות ובמופתים, כנראה ממלחמות יהושע שהיה כמה אותות ומופתים בשמים ובארץ...

ואסור לנו לעשות שום מלחמה וכיבוש אם לא ע"פ הנביא, ומצוה התלויה בנבואה לא יבוא למנין, אלא שכל פסוקים האלה הם לשעתן לזמן יהושע, שהנביא צוה להם ע"פ השם ב"ה שילכו למלחמה ויכבשו את הארץ, והבטיח אותם שיצליחו בכל מעשיהם, וכ"ז לזמן יהושע, ואדרבה אנו מושבעין שלא ימרדו במלכיות (כתובות קיא.), אלא נקבל באהבה עד בא יבא משיח צדקנו, וזה לא יהיה בדרך הטבע אלא בכמה אותות ומופתים משונים ונפלאות, וזה לא יבוא במנין המצות, כי המצות נתנו לבשר ודם ולא לנביאים המשנים הטבע אלא לכל ישראל בשוה, וכן הסכימו התוספות (שם קי: ד"ה הוא אומר).

וארץ החיים במצוות שלא מנו

קדושת ארץ ישראל בזמן אברהם אבינו

דע ענין יקר, דארץ ישראל ניתנה לאברהם, ולא יזיה ענין, דודאי לא היה בה שום קדושה עד שכבשו עולי מצרים, וכשגלו לבבל נסתלקה הקדושה. אלא לענין זה היה המתנה מוחזקת מאברהם, דאם יכבשוהו, אזי למפרע חלה הקדושה, וכל הפירות שישנו, אע"פ שנגמרו ביד גוי, חלה הקדושה עליהם למפרע. וכן מה שקנה אברהם במעות השדה והמערה מתורת קנין, ירדה קדושה על אותו מקום קדושת ארץ ישראל, כמו שירדה קדושה בבית שני, דמתורת חזקה וקנין ירד קדושה על ארץ ישראל, כן אפי' בימי אברהם, ואחריו מה שקנו בני ישראל קרקע במעות ירדה קדושת ארץ ישראל.

ורמזו רש"י (בראשית מח ז), שרחל לא נקברה בארץ, דהיינו במערה שהיה עליה קדושת ארץ ישראל לכל הדינים. וכן אחר שנכבשה הארץ בכיבוש רבים, אם קנה הנכרי קרקע מישראל, כל זמן שהוא תחת ידו ניפקע הקדושה, ואין בה לקט שכחה ופאה, אבל אם קנה ישראל השדה מיד הגוי, אזי דינה כאלו לא הוה ביד גוי מעולם, ואז למפרע חלה על כל תבואות שגדל תרומות ומעשרות, אם לא שגמרם הגוי ומירחן פטורין מכלום, שנאמר דגנך ולא דגן נכרי וכו'.

מעשה אורג' פאה ד, ט

קדושת עולי מצרים ועולי בבל

זה יסוד מוסד, לא יזוזו אותו כל הרוחות שבעולם לישראל, הקונה קרקע בכיבוש מצרים, הרי הוא בקדושות הארץ לכל דבריה מן התורה, קדוש יאמר

לו, והנקבר שם הוא קבור בארץ ישראל, אבל כיבוש של עולי בבל אפילו הוא ביד גוי גולה הוא בידו, והוא קדוש בקדושת חזקת ארץ ישראל מימות עזרא עד אברהם לעולם.

מעשה אורג' שביעית ו, א.

קדושת ארץ ישראל יתפשט בכל העולם

'והיתה ארצכם שממה ועריכם חרבה' (ויקרא כו לג) מפני מה, שאין סופכם לחזור (תורת כהנים): שאין סופכם לחזור, היינו אותו הדור כי הגלות יתעכב, ובאמות מצד שהוא ארצכם ועריכם דייקא שממה וחרבה, אבל מצד שהוא ארץ לה' ועיר הקודש לה', הוא לא שממה ולא חריבה, וארצכם יהיה שממה ועריכם חורבה ואין עתידין לחזור לארצכם ולעריכם, כי כשתחזרו תחזרו לארץ ה' ולעיר ה', ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב' (זכריה ט), וארץ ישראל המקופלת תחת יעקב, יתפשט בכל העולם ארץ לה'.

עשירית האפה' דף קנב:

כל השפע בא דרך ארץ ישראל

כנגד ארץ ישראל יש פתח הרקיע, ובסוים השער יש פתח הנקרא מגדון, אך באמצע שער ההוא שכנגד ארץ ישראל יש פתח גדולה, וסביב פתח ההוא יש שבעים שערים, שמשם ניוונון שבעים אומות מתמצית פתח ההוא, ובאותו פתח יש פרכת דקדושה פרוגה, דלא שביק לסט"א שיוזנו משם, ומן הפתח נשפע לארץ ישראל דרך פתח שהוא מכוין באמצע כל הרקיעים, עד שמגיע השפע אל יסוד נקודת ציון נקודה קדושה שבכל העולמות, מכוין עד כורסיא קדישא, ומשם עולין כל הנשמות והתפלות, וכל העולין למעלה בלילה, כי כלם נכנסים תוך פתח ההוא האמצעי, והרקיעים קבועים והגלגלים עם כוכב שלו הם מתגלגלין, ובארץ ישראל יורד השפע מן הקב"ה.

זהר חי' ח"ד דף קפד:

נראה שאין השפעות תוספת אורו מקובל לישראל בתכלית אלא בארץ ישראל, שהוא מושגת ממנו יתברך ואינה תחת שרי מעלה, שהרי שרי מעלה אע"פ שמשפיעין לארצם אין בהם כח להוסיף אלא הקצוב להם יתנו, ולזה היושב תחתם כאלו עובד ע"ז, שהרי גם העובד לכוכבים ומזלות לא יטיבו ולא יגרעו, ופרטיות ענין זה אי אפשר לבאר בכתב, והמשכיל יבין.

עשירית האפה' דף קמו:

בארץ ישראל זוכין להיות שכינה מדברת מתוך גרונו

'ידבק ה' בך את הדבר עד כלתו אתך מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה' (דברים כח כא). ידבק ה' בך עם הכ"ב אתון שאתה מדבר, את הדבר עד כלתו השכינה מדברת מתוך גרונו, 'כלת' משה 'כלתו' חסר ואו, כלה ממש, אתך ממש, וכל זה תשיג 'מעל האדמה אשר אתה בא לרשתה'.

היכל הברכה' דברים דף קסט: